

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ.....	1
ΕΠΙΘΕΤΑ.....	12
ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ	16
ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ.....	22
ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ	38
ΡΗΜΑΤΑ ΟΜΑΛΑ	45
ΡΗΜΑΤΑ ΑΝΩΜΑΛΑ	76
ΚΕΙΜΕΝΑ Β' ΛΥΚΕΙΟΥ	96
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	111

ΟΙ ΚΛΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

Η λατινική περιλαμβάνει πέντε κλίσεις και έξι πτώσεις: ονομαστική (nominativus), γενική (genitivus), δοτική (dativus), αιτιατική (accusativus), κλητική (vocativus) και αφαιρετική (ablativus).

Α ΚΛΙΣΗ

Περιλαμβάνει ονόματα αρσενικά και θηλυκά σε **-a** (γεν. **-ae**).

πχ: terra-ae (= χώρα, γή).

Γένος: Τα περισσότερα ονόματα είναι θηλυκά. Αρσενικά είναι όσα δηλώνουν ονόματα ή επαγγέλματα ανδρικά και συνήθως τα ονόματα ποταμών.

πχ: nauta (=ναύτης), poeta (=ποιητής), Trevia (=ο Τρεβίας ποταμός)

Όμως: Allia (=ο Αλλίας ποταμός): θηλυκό.

Παράδειγμα:

	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	terra	terrae
Γεν.	terrae	terrarum
Δοτ.	terrae	terrīs
Αιτ.	terram	terras
Κλητ.	terra	terrae
Αφαιρ.	terra	terrīs

Τα ονόματα dea και filia

	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	dea	deae	filia	filiae
Γεν.	deae	dearum	filiae	filiarum
Δοτ.	deae	deīs + deabus	filiae	filiīs + filiabus
Αιτ.	deam	deas	filiam	filiās
Κλητ.	dea	deae	filia	filiae
Αφαιρ.	dea	deīs + deabus	filia	filiīs + filiabus

Β ΚΛΙΣΗ

Περιλαμβάνει: ονόματα αρσενικά και θηλυκά σε **-us** (γεν: **-i**), πχ: populus-I (=λαός)

ονόματα αρσενικά σε **-er** (γεν: **-i**): ager-i (= αγρός)

ονόματα ουδέτερα σε **-um** (γεν: **-i**): donum-i (= δώρο)

Γένος: Από τα λήγοντα σε **-us**, θηλυκά είναι μόνο τα ονόματα φυτών και δέντρων.

Πχ: ficus (=συκιά)

Παραδείγματα:

	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	populus	populi	ager	agri
Γεν.	populi	populorum	agri	agrorum
Δοτ.	populo	populis	agro	agris
Αιτ.	populum	populos	agrum	agros
Κλητ.	popule	populi	ager	agri
Αφαιρ.	populo	populis	agro	agris

	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	donum	dona
Γεν.	doni	donorum
Δοτ.	dono	donis
Αιτ.	donum	dona
Κλητ.	donum	dona
Αφαιρ.	dono	donis

	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	puer	pueri	vir	virī
γεν.	pueri	puerorum	virī	virorum
Δοτ.	puero	pueros	viro	virīs
αιτ.	puerum	pueris	virum	viros
Κλητ.	puer	pueri	vir	virī
Αφαιρ.	puero	pueris	viro	virīs

Παρατηρήσεις:

I. Το όνομα deus

	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	deus	dei -(dii)-di
Γεν.	dei	deorum-deum
Δοτ.	deo	deis- (diis)-dis
Αιτ.	deum	deos
Κλητ.	deus + dive	dei -(dii)-di
Αφαιρ.	deo	deis- (diis)-dis

II. Τα σε **-ius, -ium** υπερδισύλλαβα ουσιαστικά (όχι όμως επίθετα) στη γενική ενικού συναιρούν το τελικό **-ii** σε **-i**.

Πχ: consilium, γεν. consilii-consili (=σχέδιο)

Vergilius, γεν. Vergilii-Vergili

III. Η Κλητική των κυρίων ονομάτων σε **-ius**, του **filius** και της αντωνυμίας **meus** λήγει σε **-i** αντι **-ie**

Πχ: Pompeius Κλητ. Pompei

meus filius Κλητ. mi fili

IV. Η γενική πληθυντικού στα ονόματα νομισμάτων λήγει σε **-um** αντί για **-orum**.

Πχ: sestertius, γενική πληθυντικού: sestertium.

Γ ΚΛΙΣΗ

Περιλαμβάνει:

A) Φωνηεντόληκτα ισοσύλλαβα αρσενικά, θηλυκά και ουδέτερα.

B) Συμφωνόληκτα περιττοσύλλαβα αρσενικά, θηλυκά και ουδέτερα.

Παραδείγματα:

Αρσενικά και θηλυκά (μονόθεμα ή διπλόθεμα)

dux, urbs (μονόθεμα περιττοσύλλαβα), homo (διπλόθεμο περιττοσύλλαβο) civis (μονόθεμο ισοσύλλαβο), caedes (διπλόθεμο ισοσύλλαβο).

	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	dux	duces	urbs	urbes
γεν.	ducis	ducum	urbis	urbium
Δοτ.	duci	ducibus	urbi	urbibus
αιτ.	ducem	duces	urbem	urbes
Κλητ.	dux	duces	urbs	urbes
Αφαιρ.	duce	ducibus	urbe	urbibus

	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	homo	homini	civis	cives	caedes	caedes
Γεν.	hominis	hominum	civis	civium	caedis	caedium
Δοτ.	homini	hominibus	civi	civibus	caedi	caedibus
Αιτ.	hominem	homini	civem	cives	caedem	caedes
Κλητ.	homo	homini	civis	civies	caedes	caedes
Αφαιρ.	homine	hominibus	cive	civibus	caede	caedibus

Ουδέτερα (μονόθεμα ή διπλόθεμα)

aequor (μονόθεμο περιττοσύλλαβο), nomen (διπλόθεμο περοττοσύλλαβο) mare (διπλόθεμο ισοσύλλαβο)

	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	aequor	aequora	nomen	nomina	mare	maria
Γεν.	aequoris	aequorum	nominis	nominum	maris	marium
Δοτ.	aequori	aequoribus	nomini	nominibus	mari	maribus
Αιτ.	aequor	aequora	nomen	nomina	mare	maria
Κλητ.	aequor	aequora	nomen	nomina	mare	maria
Αφαιρ	aequore	aequoribus	nomine	nominibus	mari	maribus

Παρατηρήσεις:

1. Τα αρσενικά και τα θηλυκά έχουν σε όλες τις πτώσεις ίδιες καταλήξεις.
2. Επειδή δεν υπάρχει τρόπος να γνωρίζουμε σε ποια από τις κατηγορίες ανήκει το κάθε ουσιαστικό, οφείλουμε να μαθαίνουμε κάθε τριτόκλιτο όνομα με την γενική του.

Ανωμαλίες:

1. Μερικά συμφωνόληκτα σε **-er** στις πτώσεις πλην της ονομαστικής και κλητικής συγκόπουν το **-e**. Τέτοια είναι τα συγγενικά: pater-patris (πατέρας), mater-matris (μητέρα), frater-fratris (αδερφός).
2. Σχηματίζουν την αιτιατική του ενικού σε **-im**:
 - Τα **vis** – αιτ. **vim** και **turris** – αιτ. **turrim**
 - Τα ισοσύλλαβα σε **-is** ονόματα πόλεων και ποταμών

π.χ: Tiberis – αιτ. Tiberim, Neapolis – αιτ. Neapolim

3. Τα ονόματα: **civis** (= πολίτης), **navis** (=πλοίο), **avis** (=πουλί), **rete** (=δίχτυ) και **unguis** (=νύχι) σχηματίζουν την αφαιρετική σε **-i** και σε **-e**.

4. Τα ουδέτερα που λήγουν σε **-al**, **-ar**, **-e**, σχηματίζουν την ονομαστική, αιτιατική και κλητική του πληθυντικού σε **-ia**

Γενική πληθυντικού σε **-ium** σχηματίζουν:

- **Τα ισοσύλλαβα.** Πχ: cives-civium, hostis-hostium, caedes-caedium, κλπ.
Εξαιρούνται τα: canis-canum, senex-senum, sedes-sedum, iuvenis-iuvenum, suboles-subolum, patres-patrum, fraters-fratrum και matres-matrum.
- **Τα μονοσύλλαβα με θέμα που λήγει σε δύο ή περισσότερα σύμφωνα.**
Πχ: nox-noctium, urbs-urbium, arx-arcium.
- **Τα ουδέτερα σε **-al**, **-ar**, **-e**.**
Π.χ: mare-marium, animal-animalium, rete-retium.
- **Τα εθνικά σε **-as** και **-is**.**
Π.χ: Arpinas-Arpinatium, Samnis-Samnitium.
- **Τα συμφωνόληκτα **cohors** και **dos** (**cohortium** και **dotium**).**

Σημείωση: Σχηματίζουν τη γενική πληθυντικού σε **-um** και **-ium** τα αφηρημένα θηλυκά ουσιαστικά σε **-tas**, το mensis, το adulescens, το elephas και το ius:

civitas-**civitat(i)um**, aetas-**aetat(i)um**, mensis-**mens(i)um**, adulescens-**adulescent(i)um**, elephas-**elephant(i)um**, ius-**iur(i)um**.

Τα ανώμαλα ονόματα της γ' κλίσης.

	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	bos	boves	caro	carnes
Γεν.	bovis	bovum (boum)	carnis	carnium
Δοτ.	bovi	bubus (bobus)	carni	carnibus
Αιτ.	bovem	boves	carnem	carnes
Κλητ.	bos	boves	caro	carnes
Αφαιρ.	bove	bubs (bobus)	carne	carnibus

	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	senex	senes	vis	vires
Γεν.	senis	senum	-	virium
Δοτ.	seni	senibus	-	viribus
Αιτ.	senem	senes	vim	vires
Κλητ.	senex	senes	-	vires
Αφαιρ.	sene	senibus	vi	viribus

Δ ΚΛΙΣΗ

Περιλαμβάνει: ονόματα αρσενικά και θηλυκά σε –us (γεν. –us), (fructus) και ουδέτερα σε –u (γεν. –us), (cornu)

Γένος: Θηλυκά της Δ Κλίσης είναι τα: **domus** (=οικία), **manus** (=χέρι)

Παραδείγματα:

	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	fructus	fructus	cornu	cornua
Γεν.	fructus	fructuum	cornus	crnum
Δοτ.	fructui	fructibus	cornu	cornibus
Αιτ.	fructum	fructus	cornu	cornua
Κλητ.	fructus	fructus	cornu	cornua
Αφαιρ.	fructu	fructibus	cornu	cornibus

Τα ονόματα domus και ficus:

Ενικός		Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	domus	domus	ficus	ficus
Γεν.	domus	domuum+domorum	ficus	ficorum
Δοτ.	domui	domibus	fico	ficis
Αιτ.	domum	domos	ficum	ficus
Κλητ.	domus	domus	ficus	ficus
Αφαιρ.	domo	domibus	ficu	ficis

Ε ΚΛΙΣΗ

Περιλαμβάνει: ονόματα αρσενικά και θηλυκά σε **-es** (γεν **-ei**).

Γένος: Μοναδικό αρσενικό της Ε κλίσης στα κείμενα του σχολικού βιβλίου είναι το **dies-ei** (= μέρα).

Παραδείγματα.

	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	dies	dies	res	res	facies	facies
Γεν.	diei	dierum	rei	rerum	faciei	-
Δοτ.	diei	diebus	rei	rebus	faciei	-
Αιτ.	diem	dies	rem	res	faciem	facies
Κλητ.	dies	dies	res	res	facies	facies
Αφαιρ.	die	diebus	re	rebus	facie	-

Ανωμαλίες:

1. Από τα ονόματα της ε' κλίσης, μόνο δύο, το **dies** και το **res** έχουν πλήρη πληθυντικό. Τα ονόματα **acies** (=ακμή, παράταξη), **facies** (=πρόσωπο), **species** (=όψη), **spes** (=ελπίδα) και **effigies** (=εικόνα), έχουν μόνο ονομαστική, αιτιατική και κλητική πληθυντικού.
2. Αρκετά ονόματα της ε' κλίσης κλίνονται και σύμφωνα με άλλες κλίσεις.

Παράδειγμα: plebes-ei, αλλά και plebs-bis (γ κλίση)

3. Το ουσιαστικό **spes** έχει στον πληθυντικό διπλούς τύπους για τις τρεις όμοιες πτώσεις: **spes** και **speres**:

	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	spes	spes + speres
Γεν.	spei	-
Δοτ.	spei	-
Αιτ.	spem	spes + speres
Κλητ.	spes	spes + speres
Αφαιρ.	spe	-

ΑΝΩΜΑΛΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

1. Ετερογενή.

Ετερογενή είναι τα ονόματα που έχουν δύο γένη:

coelum-i, (ουδέτερο) = ουρανός. πληθυντικός: **coeli-orum** (αρσενικό)

locus-i (αρσενικό)=τόπος. Πληθυντικός: **loca-orum** (ουδέτερο) αλλά και **loci-orum** (αρσενικό, με άλλη σημασία) = χωρία βιβλίου.

2. Ετερόκλιτα.

Τα ετερόκλιτα έχουν δύο κλίσεις:

ficus-i (β κλίση) και **ficus-us** (δ κλίση)

elephas-ntis (γ κλίση) και **elephantus-i** (β κλίση)

plebs-is (γ κλίση) και **plebes-ei** (ε κλίση)

materia-ae (α κλίση) και **materies-ei** (ε κλίση)

domus-us (δ κλίση) με πτώσεις και από την β κλίση.

3. Ελλειπτικά.

A) Δεν έχουν πληθυντικό αριθμό (*singularia tantum*):

- Τα κύρια ονόματα, όπως Cicero, Catilina.
- Τα ονόματα αφηρημένων εννοιών, όπως iustitia (=δικαιοσύνη), pietas (=ευσέβεια), senecta (=γηρατειά). Κατ' εξαίρεση έχουν πληθυντικό, όταν θέλουμε να δώσουμε έμφαση.
- Τα περιληπτικά ονόματα.
- Τα ονόματα ύλης, όπως aes (=χαλκός), aurum (=χρυσός). Κατ' εξαίρεση τα ονόματα αυτά έχουν πληθυντικό, όταν δηλώνουν σύνολο μερών που αποτελούνται από τη συγκεκριμένη ύλη. π.χ: aera = χάλκινα αντικείμενα.
- Τα ονόματα φυσικών σωμάτων ή φαινομένων, όπως luna (=σελήνη), vesper (=εσπέρα).

B) Δεν έχουν ενικό αριθμό (*pluralia tantum*):

- Τα ονόματα λαών, όπως Galli, Romani, κλπ. Σαν επίθετα βέβαια έχουν ενικό αριθμό: Gallus miles (=Γαλάτης στρατιώτης).
- Τα ονόματα μερικών πόλεων, όπως Athenae.
- Τα ονόματα οροσειρών, όπως Alpes.
- Τα παρακάτω ονόματα: arma-orum (=όπλα), moenia-ium (=τείχη), insidiae-arum (=ενέδρα), liberi-orum(=τέκνα), posteri-orum (= οι απόγονοι), hiberna-orum (=τα χειμερινά στρατόπεδα), divitiae-arum (=ο πλούτος), tenebrae-arum (=σκοτάδι), cervices-um (=τράχηλος), fores-ium (=η πόρτα), penates-ium (= οι πατρογονικοί θεοί).

4. Ονόματα που έχουν άλλη σημασία στον ενικό και άλλη στον πληθυντικό:

Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
castrum-i = φρούριο	castra-orum = στρατόπεδο
coria-ae = αφθονία	coriae-arum = στρατεύματα
littera-ae = γράμμα του αλφαβήτου	litterae-arum = λογοτεχνία, επιστολή
opera-ae = κόπος	operae-arum = οι εργάτες
(ops) opis = βοήθεια	opes-um = δυνάμεις
finis-is = όριο, τέλος	fines-ium = σύνορα
pars-partis = μέρος	partes-ium = πολιτικό κόμμα
supplicium-ii + i = τιμωρία	supplicia-orum = λατρεία στους θεούς
auxilium-ii + i = βοήθεια	auxila-orum = επικουρικό στράτευμα.

5. Δεν έχουν κάποιες πτώσεις:

- Οι αφαιρετικές μερικών ονομάτων της δ κλίσης λαμβάνονται επιρρηματικά.
Π.χ: iussu (= κατά διαταγή), iniussu (= παρά τη διαταγή), natu (= κατά την ηλικία)
- Έχει μόνο γενική, αιτιατική και αφαιρετική ενικού, αλλά ολόκληρο τον πληθυντικό, το όνομα (ops):

	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	(ops)	ops
Γεν.	opis	orum
Δοτ.	-	opibus
Αιτ.	opem	opes
Κλητ.	-	opes
Αφαιρ.	ope	opibus

ΚΥΡΙΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

Ον.	Aeneas	Anchises	Dido	Cassiope
Γεν.	Aeneae	Anchisae	Didonis (Didus)	Cassiope
Δοτ.	Aeneae	Anchisae	Didoni (Dido)	Cassiope
Αιτ.	Aeneam (-an)	Anchisen (-am)	Didonem	Cassiope
Κλητ.	Aenea	Anchise (-a)	Dido	Cassiope
Αφαιρ.	Aenea	Anchisa	Didone	Cassiope

Ον.	Cepheus	Andromeda (-de)	Hercules
Γεν.	Cephei (Cepheos)	Andromedae (-des)	Herculis (-i)
Δοτ.	Cepheo	Andromedae	Herculi
Αιτ.	Cepheum (Cephea)	Andromedam (-an)	Herculem (-en)
Κλητ.	Cepheu	Andromeda (-de)	Hercule (Hercle)
Αφαιρ.	Cepheo	Andromeda (-de)	Hercule

Ον.	Perses	Plato (Platon)	Zeno (Zenon)
Γεν.	Persae	Platonis	Zenonis
Δοτ.	Persae	Platoni	Zenoni
Αιτ.	Persen (-am)	Platona (-nem)	Zenona (-nem)
Κλητ.	Perse (-a)	Plato (Platon)	Zeno (Zenon)
Αφαιρ.	Perse (-a)	Platone	Zenone

Η ΚΛΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΘΕΤΩΝ

ΕΠΙΘΕΤΑ Β ΚΛΙΣΗΣ

Λήγουν:

α) σε **-us, -a, -um** (altus – alta – altum)

β) σε **-er, -era, -rum** (liber – libera – liberum)

Παραδείγματα:

altus, -a, -um = ψηλός, -η, -ο.

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
Ον.	altus	alta	altum	alti	altae	alta
Γεν.	alti	altae	alti	alorum	altarum	alorum
Δοτ.	alto	altae	alto	altis	altis	altis
Αιτ.	altum	altam	altum	altos	altas	alta
Κλητ.	alte	alta	altum	alti	altae	alta
Αφαιρ.	alto	alta	alto	altis	altis	altis

liber, -era, -erum = ελεύθερος.

Ενικός αριθμός				Πληθυντικός αριθμός		
Ον.	liber	libera	liberum	liberi	liberae	libera
Γεν.	liberi	liberae	liberi	liberorum	liberarum	liberorum
Δοτ.	libero	liberae	libero	liberis	liberis	liberis
Αιτ.	liberum	liberam	liberum	liberos	liberas	libera
Κλητ.	liber	libera	liberum	liberi	liberae	libera
Αφαιρ.	libero	libera	libero	liberis	liberis	liberis

pulcher, pulchra, pulchrum = ωραίος, -α, -ο

Ενικός αριθμός				Πληθυντικός αριθμός		
Ον.	pulcher	pulchra	pulchrum	pulchri	pulchrae	pulchra
Γεν.	pulchri	pulchrae	pulchri	pulchrorum	pulchrarum	pulchrorum
Δοτ.	pulchro	pulchrae	pulchro	pulchris	pulchris	pulchris
Αιτ.	pulchrum	pulchram	pulchrum	pulchros	pulchras	pulchra
Κλητ.	pulcher	pulchra	pulchrum	pulchri	pulchrae	pulchra
Αφαιρ.	pulchro	pulchra	pulchro	pulchris	pulchris	pulchris

ΕΠΙΘΕΤΑ Γ ΚΛΙΣΗΣ

Λήγουν:

α) Τα τρικατάληκτα σε **-er, -(e)ris, -(e)re**

Πχ: **celer, celeris, celere** (= γρήγορος), **acer, acris, acre** (= οξύς)

β) Τα δικατάληκτα σε **-is, -e / -ior, -ius** (συγκριτικός βαθμός)

Πχ: **similis, simile** (=όμοιος), **altior, altius** (=ψηλότερος)

γ) Τα μονοκατάληκτα σε **-x, -e, -r, -us, -es, -ns, -l.**

Πχ: **audax, pauper, dives, vetus, vigil**

Παραδείγματα: